

Župna kateheza u službi župne zajednice

Župnicima, pastoralnim djelatnicima i suradnicima svim vjernicima

U završnici godine Velikog Jubileja – o svetkovini Krista Kralja i uz početak Došašća u novoj liturgijskoj godini – kada je Crkva pozvana na svekoliku obnovu kroz trajno uprisutnjenje događaja i poruke Utjelovljenja Sina Božjega u novome vremenu, želimo vama, dragi župnici i pastoralni suradnici, kao i svim ostalim vjernicima, uputiti posebnu Poruku. Naš pogled smjera na naše zajedničko još zauzetije zalaganje u odgoju i rastu vjere svih članova župne zajednice. Pri tome ne mislimo, dakako, samo na djecu i mlade jer u pastoralnoj brizi, koju dijelimo s vama, naše misli se sve više okreću prema odraslima, što je prvotni zadatak župne kateheze. U tom smislu želimo ponovno istaknuti važnost evangeliziranja i katehiziranja župnih zajednica, dapače nove evangelizacije što živo preporučuje *Opći direktorij za katehezu* (usp. ODK, br.34-91). Taj značajan dokument Kongregacije za kler neophodno je uporište za obnovu evangelizacijsko-katehetskoga djelovanja pa ga svima toplo preporučamo da ga proučavate i primjenjujete u župnim zajednicama. Uvjereni smo da su za tu obnovu veliki poticaj i uporište i svi programi u ovoj jubilarnoj godini, posebno slavlja Euharistijskih kongresa.

Veseli nas što je s vjerničkom odgovornošću prihvaćena naša *Poruka o školskom vjeronauku i župnoj katehezi* (lipanj 2000). I ovom prilikom ističemo utemeljenost i izuzetnu važnost konfesionalnog modela odnosno katoličkoga vjeronauka u školi. On je nezaobilazan put u cjelovitom odgoju u vjeri svih onih koji su na to pozvani i koji to žele. U svjedočkom i dijaloškom suodnosu sa svima, osobito različitima, uvjereni smo da time dajemo velik doprinos izgradnji novoga i boljega svijeta u, svjetlu kršćanske vjere, na ovim našim prostorima.

Prema obnovi župne zajednice

1. Naš pogled je sada posebno usmjeren prema kršćanskoj odnosno župnoj zajednici u kojoj se, kako smo to već naglasili u *Poruci* u lipnju 1991., događa uvođenje u osobno i zajedničko iskustvo kršćanske vjere te učenje za djelovanje iz vjere. Naša bitna usmjerenost na crkveno zajedništvo, prema riječima Ivana Pavla II., “najneposredniji svoj i vidljivi izraz nalazi u župi: ona je ono krajnje mjesno očitovanje Crkve, u nekom smislu Crkva sama što živi među kućama svojih sinova i kćeri“ (usp. ChL, br.26). Međutim, imajući pred očima potrebe ljudi i velike promjene u suvremenom svijetu smatramo važnim istaknuti nužnost temeljitije obnove naših župnih zajednica (usp. ChL, br. 26), posebno u vidu plodnijeg odgoja u vjeri mladih naraštaja. Svjedoci smo činjenice da se ne mali broj mladih, osobito nakon slavlja sakramenta Potvrde, udaljava od župne zajednice, neki privremeno a neki čak i trajno. Župna zajednica se ne može odreći odgovornosti kako bi u svojoj trajnoj obnovi učinila sve da bude mjesto i ambijent u koji će se svi, ne samo navraćati radi neke potrebe i usluge, nego rado i aktivno uključivati. To znači da bi one trebale više postajati mjesta zajedništva, sudjelovanja,

svjedočenja i poslanja svih vjernika,

Stoga smo u našoj *Poruci* u lipnju ove godine istakli važnost zalaganja "da naše župne zajednice budu žive i aktivne, otvorene za sve, napose za djecu i mladež, koji se u njih uključuju, kako bi mogli bolje živjeti i djelovati iz vjere kako u Crkvi tako i društvu" (usp. *Poruka hrvatskih biskupa o vjeronauku u školi i župnoj katehezi*, br. 4). U tom smislu važno je poraditi oko višeobličnih susretanja svih župljana, kako radi produbljenja vjere, tako i molitve a osobito slavlja Euharistije na Dan Gospodnji, iz čega proistječe i služenje odnosno djelotvorna ljubav.

Veliku nam pomoć u tome zadatku pruža upravo objavljeni *Plan i program župne kateheze u obnovi župne zajednice*. Izgradnja župe kao "zajednice zajednica", već prema određenim afinitetima i zadacima koje valja izvoditi, u kojima će se ostvarivati istinsko učenje i priprema za slavlja kršćanskih otajstava, kao i za svjedočenje vjere, bit će od posebne važnosti. Iz svega je očito da je kršćanska odnosno župna zajednica ostvarenje dar zajedništva, što je plod Duha Svetoga, "izvor, mjesto i cilj kateheze" (usp. ODK, br.253). Tako ona odista postaje slika čitave Crkve.

Potreba novih oblika župne kateheze

2. Iz rečenoga u obnovi župnih zajednica očito je od posebne važnosti župna kateheza koja se, u novim okolnostima tj. nakon što je vjeronauk ponovno uveden u školu, mora temeljiti na specifičnim, a u određenom smislu čak novim osnovama i polazištima. Tu mislimo kako na tzv. dobnu katehezu za predškolsku i svu ostalu djecu i mlade, tako i na formiranje posebnih malih zajednica vjernika odnosno živih vjerničkih krugova, kao polazišta nove evangelizacije i kateheze, s posebnim naglaskom za odrasle, a sve u duhu stvaranja pravoga crkvenog zajedništva. Katehetski susreti morali bi se tako oblikovati – a što je u naravi samog pojma "kateheza" – da Božja riječ zaista zazvoni u ušima i odjekne u srcima sudionika, da zahvati i oblikuje cijeloga čovjeka, na njegovoj spoznajnoj i pogotovo na slavljeničkoj razini. Takav put vodi k obraćenju i zreloj vjeri, što je cilj kateheze (usp. ODK, br.53:56). Kod takvoga hoda na poseban način dolazi do izražaja jačanje iskustva vjere i molitva.

Obnovljena kateheza što je nudi *Plan i program župne kateheze*, što vam ga dajemo u ruke i toplo preporučamo, temelji se na sadržaju i poruci liturgijske godine, osobito "jakih vremena" Došašća-Božića, Korizme-Vazma i Duhovskoga vremena, te na svetkovinama svetih, na sakramentima Crkve i na kršćanskom *Vjeronanju*. Takva poruka smjera prema jedinstvenom misteriju spasenja koji Krist daje a Crkva ga doživljava u liturgijskim slavljima, osobito u Euharistiji Dana Gospodnjega. U župnoj katehezi, osim što se bitno nadahnjuje na tijeku slavlja liturgijske godine, djeca i mladi iskusit će da ona pruža nešto novo u odnosu na školski vjeronauk, kako kroz učenje na drugačiji način, tako posebice kroz slavljenje, otvarajući nova bogatstva Kristova misterija.

Specifičnost župne kateheze, pokazuje se uz ostalo, i u njezinoj usmjerenosti na cijelu zajednicu, osobito na odrasle. Nema sumnje da je to jedan od najprećih zadataka u našoj Crkvi, uzevši u obzir da je rast u zrelosti vjere

trajan proces do punine dobi Kristove (usp. Ef 4,13). To je od posebne važnosti jer mnogi odrasli, osobito u vrijeme svoga djetinjstva i mladosti, nisu imali prilike niti za osnovnu evangelizaciju, a time i za rast u svijesti crkvenosti. Zato treba uočiti, podržati i uključiti se u razne oblike okupljanja odraslih, što ih sadrži novi *Plan i program župne kateheze*.

Podsjećamo vas, dragi vjernici, dragi župnici, vjeroučitelji, katehete i katehisticice na riječi Ivana Pavla II.: "Ako je točno da se svuda može katehizirati, ipak želim naglasiti u skladu sa željom veoma mnogih biskupa, da župna zajednica mora ostati pokretač kateheze i njezino posebno mjesto" (CT, 67). Stoga, dok s ponosom ističemo sve pozitivne napore koji su učinjeni za uvođenje vjeronauka u školu, moramo konstatirati da je barem dijelom zanemaren onaj prvotni oblik sustavnoga vjerskoga odgoja, koji se događa u župnoj zajednici. Nema, naime, uspješnosti kršćanskoga odgoja ako u tome procesu djelotvorno ne surađuju svi čimbenici, tj. obitelj, škola i župna zajednica. Štoviše, presudno je pitanje kako se vjera živi u konkretnoj mjesnoj Crkvi odnosno župnoj zajednici. Bez toga ni školski vjeronauk nema cjelovitog uspjeha.

S druge strane, očito je da će naše župne zajednice, preko okupljanja i djelovanja u posebnim zajednicama ili živim vjerničkim krugovima, morati više pažnje posvećivati i socijalnim i karitativnim pitanjima te društvenim i kulturalnim događanjima u našoj domovini. Nužna je, već iz vjerničkog stanovišta, naša dublja suživljenost sa svim ljudima koje tište razni problemi, često uz osjećaj napuštenosti. Uključivanjem župljana u razne skupine odnosno zajednice u župi očito će razvijati dublju osjetljivost za takav angažman, tj. za djelovanje iz vjere, za što valja osobito odgajati i pripremati mlade kako se ne bi prepustili sve raširenijoj pasivizaciji.

Odgovornost predvoditelja župnih zajednica

3. Posebni poziv upućujemo župnicima, župnim vikarima i svim pastoralnim suradnicima. Dok cijenimo vaše napore, razumijevajući sve obveze i teškoće s kojima se susrećete, ponekad i uz neshvaćanja od dijela samih vjernika, stavljamo vam na srce u ovome vremenu posebnu brigu oko organizacije župne kateheze. To bi trebao biti jedan od glavnih zadataka vašega pastoralnoga djelovanja (usp. ODK, br.224-225). Zato vas, kao vaši pastiri, molimo da osobno i na raznim stručnim skupovima koji se organiziraju, dobro proučite sve smjernice koje se u tom pogledu donose kako u *Općem direktoriju za katehezu*, a konkretiziraju u *Planu i programu župne kateheze*. Pritom valja nastojati da se s tim smjernicama i programima upozna što širi krug suradnika, kako bi više zaživjela svijest o potrebi novih pastoralno-katehetskih pothvata. Zacijelo se dobar dio onoga što ti dokumenti donose u brojnim župnim zajednicama već ostvaruje. Sada nam ostaje zadatak da to bude još temeljitije organizirano. A tamo gdje su bili zapušteni čak i osnovni oblici župne kateheze trebat će više napora da se stvara novi mentalitet i poduzmu novi koraci.

Ukoliko u nekim sredinama nije uvijek moguće organizirati redovitu već povremenu župnu katehezu za sve životne dobi djece i mladih, ipak naglašavamo da se ne bi smjelo olako pripuštati sakramentima kršćanske inicijacije onu djecu i mlade koji nisu prošli barem jednu "pripravničku godinu" sustavne

župne kateheze. Od toga zadatka ne može se osloboditi nijedan župnik. Događa se, naime, da u nekim župama nema kateheze nego se i priprava za slavlje sakramenata inicijacije vrši isključivo u okviru školskoga vjeronauka. To, uz ostalo, stvara velike zabune i takvu praksu držimo neprimjerenom i nedopustivom. Školski vjeronauk, jer je u školi, ima svoj profil i program te slijedi uz ostalo zadatke i ciljeve škole, što ne može zamijeniti župnu katehezu, tj. druženje u crkvenim prostorima, dodir sa sakralnim, dublje uvođenje u misterij vjere, molitvu, slavlje u zajedništvu svih vjernika te uključivanje u pojedine župne aktivnosti. Vjeronauk u školi smatramo izuzetno važnim jer pruža sustavnost u prenošenju cjelovitosti katoličkoga nauka, u isto vrijeme u dodiru s društvom i kulturom te u susretu sa sve izrazitijim pluralističkim okruženjem, uključujući i susret s drugim svjetonazorima i religijama. Stoga se ne može opravdati praksa da se u nekoj župnoj zajednici djeca i mladi pripremaju i pripuštaju na sakramente a da ona istodobno nisu uključena u školski vjeronauk, jer se ta dva vida odgoja u vjeri nužno pretpostavljaju i nadopunjuju.

Odgovornost odgojitelja i profesora budućih pastoralnih djelatnika

4. Djelo obnove naših župnih zajednica, a posebno novih oblika župne kateheze, započinje već u sjemeništima, novicijatima i na crkvenim učilištima. Zato molimo sve odgovorne da u tom duhu još zauzetije odgajaju buduće pastoralne djelatnike. Tu mislimo na vas, odgojitelji u crkvenim odgojnim ustanovama te na vas profesore na crkvenim fakultetima, teologijama i institutima. Izražavajući priznanje za vaše veliko i izuzetno važno djelo služenja, stavljamo vam na srce zadatak da studentima, uz stjecanje dostatnoga znanja, što više omogućite i pravo osposobljavanje, što primjerenije današnjemu vremenu, za autentično komuniciranje i aktualizaciju kršćanske poruke. Takav pristup ide prema stjecanju odgovarajućeg pastoralno-katehetskoga iskustva već za vrijeme samoga studija.

Zato je u formaciji studenata za novu evangelizaciju potrebno da se oni upoznaju i s planovima i programima mjesnih Crkvi, gajeći tako duh zauzetijega apostolata i svjesnije crkvenosti. To očito uključuje i odgoj i zalaganje u zajedništvu s pastirima Crkve u pojedinoj mjesnoj Crkvi, držeći se određenih programa i radeći na njihovu poboljšanju, što vodi i prema jedinstvenijem postupanju u praksi u mnogim oblicima kršćanskoga života, osobito što se tiče ozbiljne priprave i slavlja sakramenata. Želja nam je da naša Crkva prihvati spomenuti *Plan i program župne kateheze* kao pogodan put u vidu objedinjavanja svih pothvata za temeljitu obnovu naših župnih zajednica. Pri tome posebnu odgovornost imaju profesori pastoralne teologije, religiozne pedagogije i katehetike na našim crkvenim učilištima.

Nužnost župnih kateheta i animatora

5. Sa željom da djelo novih oblika župne kateheze, kao i cjelokupnog rasta i života po vjeri, ne ostane samo na župnicima i užim suradnicima, potičemo sve zauzetije vjernike na veće zalaganje. Poseban poziv upućujemo vama, dragi vjernici laici, koji se školujete na našim crkvenim učilištima a ne kanite se posvetiti vjeronauku u školi, da se uključite u razne službe u vidu animiranja i održavanja župne kateheze. Nama su sve potrebni dobri župni animatori i katehete. Nadamo se da ćete se barem dijelom svoga vremena župnoj

katehezi posvetiti i vi vjeroučitelji u školi. Štoviše, vaša prisutnost bit će potrebna i stoga da pokažete kako školski vjeronauk upućuje na župna okupljanja. Tako ćete djeci i mladima biti primjer i podrška. Da bi se vaš doprinos mogao uspješnije ostvarivati, nužno je da budete uključeni u određena župna tijela odnosno u vjerničke krugove župne zajednice. Od posebne važnosti bit će uključivanje u župnu katehezu ne samo redovnica već i redovnika pogotovo tamo gdje imaju veće zajednice, kako bi se iz bogatstva njihovih karizmi što više izgrađivale i rasle žive župne zajednice, jer "povijest kateheze pokazuje životnost koju su te karizme dale odgojnom djelovanju Crkve" (ODK, br. 229).

U suradnički krug naših župa spadaju i mnogi od vas, mladi i studenti, koji više godina pohađate vjeronauk u školi i katehezu u župi, da se kao pomoćnici i suradnici uključite, sa svojim znanjem i iskustvom, u animiranje i vođenje župne kateheze. Župnici će zacijelo s vama moći pronaći one koji bi se tom djelu posebno posvetili. Uvjereni da je za to potrebna i dobra priprava, držimo da su nužni posebni seminari ili škole za animatore na razini pojedinih dekanata ili biskupije, što ističe *Opći direktorij za katehezu* (usp. br.233-252), a za što *Plan i program župne kateheze* donosi poseban program, u čemu se očekuje izuzetni doprinos naših crkvenih učilišta.

Suradnja roditelja i svih župljana

6. Ovaj poziv upućujemo i svim župljanima, osobito roditeljima. Radujemo se što ste i ove godine potvrdili svoju opredijeljenost za vjerski odgoj djece u predškolskim ustanovama i vjeronauk u osnovnim i srednjim školama. Time ste i javno ostvarili svoje obećanje koje ste dali na crkvenom vjenčanju te na krštenju svojega djeteta da ćete svoje dijete "odgajati po zakonu Krista i njegove Crkve" (usp. *Red vjenčanja i krštenja*), prateći ga na putu njegova odrastanja u svjetlu kršćanske poruke(usp. ODK, br.255). Mi ćemo preko naših biskupijskih katehetskih ureda i Nacionalnog katehetskog ureda nastojati da vjeronauk bude još kvalitetniji, u što najprije spada i izrada novih školskih vjeronaučnih udžbenika.

Žarki poziv upućujemo onima koji to zanemaruju ili čak odbijaju, a traže da im dijete "obavi" sakramente. Smatramo, naime, za kršćanina bitnim da se uključi u svoju župnu zajednicu, da u njoj raste u vjeri, da se pridruži slavljenjima i preuzme određeni angažman. Isključivati to iz svoga kršćanskoga života, i tako odgajati djecu, značilo bi veliko osiromašenje. Ako, možda, ponekad niste zadovoljni s nekim stvarima i odnosima u župnoj zajednici, upravo svojim aktivnim uključivanjem u susrete odraslih – kako predviđa i *Plan i program župne kateheze u obnovi župne zajednice* – možete dati svoj doprinos za napredak cijele župne zajednice. Dijelimo zabrinutost župnika koji doživljavaju nerazumijevanja od dijela vjernika koji stvaraju ne male probleme upravo povodom slavlja samih sakramenata. Razumljivo je da smo mi biskupi, u duhu svoje pastirske službe, dužni postaviti određene zahtjeve koje je dužna poštivati svaka župna zajednica. Tako, kada je riječ o djeci i mladima, osim pohađanja školskoga vjeronauka, oni se trebaju uključiti i u župnu katehezu i sudjelovati u nedjeljnoj misi (usp. *Poruka*, lipanj 2000.). Dakako, to neće biti uspješno ako se i sami roditelji ne uključuju. Nadamo se da poneki roditelji neće doživljavati župnu katehezu kao dodatno opterećenje za djecu, budući da je ona posebna škola života i radosti. Zašto npr.

uskratiti radost djeci koja bi se željela i trebala uključiti u župnu zajednicu? Zar bi okupljanje u župi i nedjeljna misa trebala ostati na zadnjem mjestu u odnosu na druge aktivnosti koje djeca imaju?

I vas, sve ostale drage župljane, potičemo da svojim primjerom i zalaganjem pokažete pravu župnu svijest pripadnosti odnosno crkvenosti i zajedništva. Kada oni koji su se udaljili, a osobito djeca i mladi, vide vaše zalaganje i oni će se radije uključivati. Sve pozivamo da se bolje informirate o novim mogućnostima i načinima aktivnijega župnog života, da izrazite župniku svoju spremnost za zalaganje u novim pothvatima, u vidu stvaranja žive i aktivne župne zajednice. Posebnu odgovornost ima pritom Župno pastoralno vijeće, kao prava pastoralna koordinacijska zajednica pod vodstvom župnika, osobito u brizi za provođenje sustavnog odgoja u vjeri, kako podrškom kateheta u župnoj zajednici tako i podrškom vjeronauka odnosno vjeroučitelja u školi. Jer on u školu ide u ime Crkve i pred njom je, a to znači i pred svim župnom zajednicom, odgovoran za svoje djelo. Zato je potrebno da barem na početku i kraju školske godine podnese izvješće o svome odgojnome radu.

Poticaji i ohrabrenja

Završavajući uskoro godinu Velikoga jubileja gajimo nadu da je naša Crkva, obogaćena mnogim duhovnim plodovima, spremnija za trajnu obnovu na koju je Krist poziva. Ta bi se obnova zacijelo trebala najprije očitovati u životu župnih zajednica. Stoga pozivamo sve vjernike da pod vodstvom svojih svećenika još više uznastoje oko stvaranja autentičnih župnih zajednica. Neka nas sve u tome prati zagovor Marije Majke Crkve, koja je svojim poniznim predanjem, molitvom i svjedočenjem bila duša prve Crkve, kako bi po njezinu uzoru naše župne zajednice bile što postojanije "u nauku apostolskom, u zajedništvu, lomljenju kruha i molitvama" (Dj 2, 42).

Na sve zazivamo Božji blagoslov.

Zagreb, 26. studenoga 2000., Svetkovina Krista Kralja

† Josip Bozanić, nadbiskup zagrebački, predsjednik HBK, v.r.

† Ivan Prenda, nadbiskup zadarski, potpredsjednik HBK, v.r.

† Marin Barišić, nadbiskup splitsko-makarski, v.r.

† Ivan Devčić, imenovani nadbiskup riječki, v.r.

† Slavomir Miklović, vladika križevački, v.r.

† Slobodan Štambuk, biskup hvarski, v.r.

† Želimir Puljić, biskup dubrovački, v.r.

† Marin Srakić, biskup đakovački i srijemski, v.r.

† Juraj Jezerinac, vojni ordinarij, v.r.

† Marko Culej, biskup varaždinski, v.r.

† Ante Ivas, biskup šibenski, v.r.

† Antun Škvorčević, biskup požeški, v.r

† Ivan Milovan, biskup porečki i pulski, v.r.

† Valter Župan, biskup krčki, v.r

† Mile Bogović, biskup gospićko-senjski, v.r.

† Đuro Gašparović, pomoćni biskup đakovački i srijemski, v.r.

† Josip Mrzljak, pomoćni biskup zagrebački, v.r.

† Vlado Košić, pomoćni biskup zagrebački, v.r.